

NOTERING AF TRANSPORTER

Af P. SCHLEGEL^{*)}

Den 25. november 1960 afsagde højesteret dom i en sag om notering af en undertransport på en entreprisum vedrørende opførelsen af nogle værkstedsbygninger for Søværnet. Sagen, der er refereret i Ugeskrift for Retsvæsen 1961, s. 66, har været diskuteret en del inden for kredse i erhvervslivet, der beskæftiger sig med byggeri og dets finansiering, og den vil derfor formentlig have interesse for dette tidsskrifts læsere.

Sagens baggrund.

De nærmere omstændigheder i sagen var følgende: Den 8. november 1956 gav et entreprenørselskab, der havde entreprisen på opførelsen af nogle værkstedsbygninger for Søværnet, transport til sin bankforbindelse på hele selskabets entreprisum med tilkommende tilgodehavender for ekstraarbejder og prisstigninger. I transporten hed det, at entreprenørselskabet transporterede og endelig overdrog tilgodehavendet hos Søværnet til banken, og at selskabet var fyldestgjort for transporten. Banken, der finansierede entreprenørselskabet, anmeldte den 6. december s. å. transporten over for bygherren, Søværnets Bygningsdistrikt, der over for banken anerkendte anmeldelsen med forbehold om størrelsen af det borttransporterede beløb.

Nogle måneder senere, den 1. april 1957, gav entreprenørselskabet en af sine materialeleverandører undertransport på en del af den til banken borttransporterede entreprisum, hvilken undertransport blev anmeldt over for banken den 2. april 1957 og noteret med bemærkning om, at banken var uden ansvar for betalingen og ikke havde nogen oversigt over, hvornår raterne på entreprisen forfaldt. Undertransporten blev ikke anmeldt over for bygherren.

Undertransporthaveren (leverandøren) modtog flere gange betalinger gennem banken i henhold til transporten og fik sidst den 24. oktober 1957 udbetalt 3.350 kr. af transportbeløbet.

Den 31. oktober 1957 trådte entreprenørselskabet i likvidation, og likvidationsboet besluttede at anlægge sag mod undertransporthaveren for at få kendt undertransporten ugyldig i forhold til likvidationsboet samt for at få omstødt den i henhold til transporten sidst stedfundne betaling.

^{*)} Cand. jur., kontorchef, Danske Bankers Fællesrepræsentation.

Landsretssagen.

Likvidationsboet støttede sin påstand om transportens ugyldighed på reglen i gældsbrevløvens § 31, stk. 1. Efter denne regel har overdragelse af et simpelt gælds-brev til eje eller pant ikke gyldighed mod overdragerens kreditorer, medmindre skyldneren fra overdrageren eller erhververen har fået underretning om overdragelsen. Reglen antages at kunne anvendes analogt på fordringer, der ikke er knyttet til et gælds-brev, altså også på et tilgodehavende, som der var tale om i nærværende sag. Da undertransporten til leverandøren som nævnt ikke var anmeldt over for bygherren, der måtte anses som skyldner, mente likvidationsboet, at undertransporten var ugyldig i forhold til entreprenørselskabets kreditorer. Kravet om, at den stedfundne betaling skulle gå tilbage, støttede likvidationsboet på, at betalingen, der var sket umiddelbart før entreprenørselskabets likvidation, var sket i henhold til en transport, der var ugyldig i forhold til likvidationsboet.

Undertransporthaveren påstod heroverfor frifindelse med den begrundelse, at anmeldelse over for banken, der havde primær transport på hele entreprisesummen, måtte anses for fyldestgørende, idet banken ved at modtage og notere transport på hele fordringen i relation til gældsbrevløvens krav om meddelelse til skyldneren var indtrådt som skyldner for entreprisesummen i stedet for bygherren.

Landsrettens dom.

Landsretten gav likvidationsboet medhold, men fandt dog ikke, at betalingen skulle gå tilbage. I landsretsdommens præmisser henvises til, at banken ikke ved at modtage transport på entreprisesummen eller ved at notere undertransporter var indtrådt som skyldner eller kunne betragtes som repræsentant for skyldneren, hvorfor bygnings-tjenesten fortsat var den, der efter gældsbrevløven skulle have underretning om undertransporten, hvilket ikke var sket.

Sagen for højesteret.

Landsrettens dom blev anket til højesteret, hvor appellanten (undertransporthaveren) til støtte for, at undertransporten var gyldig over for likvidationsboet, henviste til en udtalelse fra Advokatrådet. I denne, der tiltræder en udtalelse fra Sagførerforeningen af 1924, siges det bl. a.:

»Det har efter vor erfaring i entreprenør-, bank- og advokat kredse hidtil været fast praksis, at hovedtransporten blev anmeldt for bygherren, medens der ikke er givet bygherren underretning om de af hovedtransporthaveren noterede undertransporter.

Inden for advokat kredse har notering af undertransporter hos den bank, som har modtaget transport på hele entreprisesummen (hovedtransport), hidtil været anset for tilstrækkeligt både i relation til bygherren og undertransporthaverne, og det er foreningens opfattelse, at yderligere sikringsforanstaltninger ikke alene er unødvendige, men også vil besværliggøre retsanvendelsen.»

I udtalelsen henvises der i øvrigt til Axel H. Petersen »Entreprenørtransporter« (1959), s. 18, samt til en artikel af samme i Juristen 1959, 457, hvor det bl. a. anføres:

»Det forekommer meget ofte, at en entreprenør f. eks. til en bank giver transport på hele entreprisesummen til sikkerhed for arbejdspenge, som udbetales

ham af banken under byggeriets gang, og at banken derefter noterer undertransporter fra entreprenøren, sædvanligvis til materialeleverandører og underentreprenøren med respekt af bankens krav.

Det har hidtil i retsanvendelsen været antaget, at det til beskyttelse af sådanne undertransporter var tilstrækkeligt, at notering blev foretaget af den, til hvem hovedtransporten var udstedt, og at det var uforment tillige at anmelde undertransporterne over for den, som skal betale i henhold til hovedtransporten, d.v.s. bygherren.»

Til brug for sagens førelse for landsret og højesteret var der endvidere indhentet udtalelser fra Danske Bankers Fællesrepræsentation. I den første udtalelse var bl. a. anført følgende:

»Fællesrepræsentationen mener ikke at kunne påvise nogen bankpraksis angående notering af undertransporter i tilfælde som det foreliggende. Nogle banker noterer sådanne transport, medens andre generelt afviser notering af undertransporter.

Fællesrepræsentationen mener ikke at kunne påvise nogen praksis for, at bankerne i tilfælde som det foreliggende henviser fremkomne transport til notering hos bygherren eller dennes befuldmægtigede.»

Højesterets dom, flertallet.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom med 4 stemmer mod 3. De afgørende stemmer lagde vægt på, at transporten til banken, uanset at transporten lød på endelig overdragelse af den fulde entreprisesum med eventuelle tillæg, var en transport til sikkerhed, således at banken, når den havde opnået dækning for sit tilgodehavende, ikke kunne kræve yderligere betaling i henhold til transporten. Herefter fandt disse dommere, at Søværnets Bygningsdistrikt, der havde noteret transporten, stadig måtte anses som skyldner i forhold til entreprenørselskabet. Endvidere tiltrådte flertallet, at banken ikke kunne betragtes som repræsentant for bygherren, idet der ikke i bygherrens notering af transporten kunne siges at ligge nogen bemyndigelse til banken til at optræde som dennes repræsentant. Da der herefter ikke var foretaget den efter gældslovens § 31, stk. 1, fornødne underretning til skyldneren, var transporten ikke gyldig i forhold til likvidationsboet. Derimod fandt flertallet ikke, at der var grundlag for at kræve, at den for likvidationen stedfundne betaling skulle gå tilbage.

Dissens.

Af de tre dissenterende dommere ville to give undertransporthaveren medhold med den begrundelse, at bygningstjenesten ved notering af entreprenørselskabets hovedtransport til banken var ophørt at stå som skyldner over for entreprenørselskabet og i stedet var blevet forpligtet til at betale ydelserne efter entreprisekontrakten til banken, uanset at transporten alene måtte anages at være givet banken til sikkerhed for finansieringen af entreprisen. Undertransporten til entreprenørselskabets leverandører måtte derfor, selv om den var formuleret som en transport på entreprenørselskabets tilgodehavende hos bygningstjenesten, anses for en transport på det tilgodehavende, som entreprenørselskabet havde fået hos banken ved hovedtransporten. Underretning

til banken som skyldner måtte derfor anses for fyldestgørende efter gældsbrevløvens § 31, stk. 1.

Den tredje dommer var i resultatet enig med de to andre dissentierende dommere, men med en anden begrundelse. Ifølge denne dommer var bygningstjenesten ikke ved noteringen af entreprenørselskabets transport til banken endelig frigjort som skyldner over for entreprenørselskabet, men alene forpligtet til at indbetale entreprenørselskabets fulde tilgodehavende til banken uanset størrelsen af bankens tilgodehavende hos selskabet. Da banken ved notering af undertransporten fra entreprenørselskabet til dettes leverandør havde forpligtet sig til efter selv at have fået fyldestgørelse i entreprisesummen at betale til undertransporthaveren så vidt midlerne strakte, ville en anmeldelse af undertransporten over for bygningstjenesten ikke tjene noget formål. Anmeldelsen i henhold til gældsbrevløven af hovedtransporten måtte herefter også have virkning for undertransporten.

Konklusion.

Dommen må føre til, at den hidtil anvendte fremgangsmåde i entreprenør- og advokat kredse med kun at anmelde undertransporter over for hovedtransporthaveren ændres, således at anmeldelse må finde sted både over for bygherre og hovedtransporthavere. Hvis man ikke ønsker at anmelde over for bygherren, må hovedtransporthaveren af bygherren bemyndiges til at notere fremkommende undertransporter.